

אמנות השקר

תסלחו לי, אבל הדרישה לדבר רק אמת, ולעולם לא להשתמש בבדיה, בפייק או בבלוף, היא חלום בלהות כשירות מיוחד לקוראים, ליקטתי כמה דוגמאות שבהן דווקא כיפוף העובדות יכול להשביח לכולנו את החיים

איור: עובדיה בנישו

השבוע, במסגרת עדות בבית משפט, התבקשתי על ידי שופטת מכובדת להגיד את האמת, את כל האמת ורק את האמת. אף שהאירוע התקיים בארץ ולא בכרייטון, אני מרגיש שעמדתי במשימה בגבורה, אם כי האזהרה שאם לא אגיד את האמת יעשו לי כל מיני דברים מפחידים, בהחלט הלחיצה אותי.

כשנסעתי הביתה לא יכולתי שלא לחשוב על כמות השקרים, הבלופים וההגזמות האינוסופית ששמעתי במהלך חיי מהסובבים אותי ומהפה שלי עצמי, שלא לדבר על פייק ניוז ודיפ פייק.

פעם דן בן אמוץ וחיים חפר ניסו לתת סימנים בסוגי השקרים השונים, וקבעו ששקר הוא כשאישי אינו יודע את האמת, פרט למספר עצמו. מתיחה היא כשכולם יודעים את האמת, פרט לקורבן המתיחה. וכזב הוא כשכולם יודעים שהסיפור אינו אלא שקר – ובכל זאת מוכנים לחזור ולשמוע אותו שוב ושוב.

את השקרים הראשונים שמעתי מהוריי היקרים, שסיפרו לי שאם אני אעשה פרצופים ואפזול עם העיניים, הפרצוף שלי יישאר ככה (מעניין אם היום אומרים את זה לילדות שעושות דאק פייס), ושאם אוכל גזר תשתפר לי הראייה (מעניין אם היה להם שת"פ עם מועצת הירקות).

הם שיקרו גם כששרו לי "אבא הלך לעבודה ויביא לי מתנה" (הדבר היחיד שהוא חוזר איתו זה כאבי גב); כשאמר שיהיה לי כיף להיות חודש לבד בקייטנה בקיבוץ גבעת חיים בזמן שהם בחו"ל (מה לא כיף בלקום ב-5 בבוקר לקטיף בצל); וכשצינינו שגם אמא של דני לא מרשה לו לנסוע לעיר הנורע/ לקנות לו סוסטוס/ לנסוע לנואיבה. הכל שקרים שלא היו ולא נבראו, אבל נועדו לשמור עלי מפני סכנות העולם, לחסוך להם כסף או לאפשר להם חופשה ברומא בראש שקט. כדי לשפר את מעמדי החברתי שיקרתי לילדים בכיתה חופשי, אבל גם למדתי לזהות מהסיפורים של אחרים מתי הם מבלפים, מה שהפך לאחד הכישורים החשובים שלי להימשך חיי. כך שבזמן שהוריי נפשו באיטליה, אני שיפרתי את יכולותיי בתור פינוקיו.

אבל גם זה לא עוזר

לי כששנים מאוחר יותר יצאתי להופעה עם בחור צעיר שלא הכרתי בשם אלי, שהחליף בתפקיד את מאיר סויסה. בדרך לחיפה תיאמנו עמדות לגבי ההופעה המשותפת, ואז הבחור סיפר לי שהופעות הן תחביב עבורו, ושכשגרה הוא בכלל טייס קרב בחיל האוויר. לא היתה לי סיבה לא להאמין לו, אלא שבי

דרך חזרה הביתה הוא סיפר לי שהוא גם רופא. אז הבנתי שאני נוסע במכונית עם בלופר יותר גדול ממני, ולימים אף הבנתי ששקרן טוב כמו אלי יצפאן יכול לעשות מזה קריירה מפוארת למדי.

שקרן טוב יתקבל להיכל התהילה המכובד של מספרי הסיפורים והבדיות, ואני מספיק ותיק כדי להספיק לקרוא בנעוריי את התנ"ך של השקרנים – "ילקוט הכזבים".

מקובל לחשוב שהאמת והכנות הן ערך עליון, אך לא פעם אני תוהה אם הן עניין כזה חשוב ונחוץ. מה תועיל אמירת האמת, כשחברה שואלת איך השמלה החדשה שלה? גם אם השמלה מאוד מכוערת, היא הרי כבר קנתה אותה וחשבה שזה יפה, אז למה את חושבת שהאמת הסובייקטיבית שלך

אם חבר שלכם בטוח שהוא שילוב של אייל שני וחיים כהן, ומתעקש לבשל לכם ארוחה עם תבלין בטעם אבקת כביסה, אתם אמורים להגיד לו את האמת המרה, או קצת לכזב?

רלוונטית? זה לא שבחנות יסכימו לתת לה עליה החזרה, בטענה ש"חברה שלי אמרה לי שאני נראית בה כמו וילון רחצה".

האם צריך להגיד לחבר

שרעייתו מק' רננת אותו עם מישהו אחר? נראה שלא. הרי אלא אם כן אתה הוא זה שמנעים את לילותיה, איך אתה יודע שהשמועה נכונה? היית איתם בחדר? חוץ מזה, אולי הוא יודע? אולי יש להם סידור וזה לא מפריע לו? והאם התערבותך תגרום למשהו חיובי עבורו או עבורה? לא בטוח בכלל. אולי במי

קרה כזה עדיף לנהוג כמו בן אדם תרבותי – ולהסתפק בלרכל על זה עם חברים אחרים.

האם כשחבר מתעקש לבשל לך ארוחה, ומתברר שהאוכל לא טעים, ויש הרגשה שהתבלין הרומינטי במנות הוא אבקת כביסה, ואתה רק מחכה שהוא ייצא לרגע מהחדר כדי להעיף את המנה לפח או להזמין את משרד הבריאות שיסגור לו את המטבח – אתה אמור להגיד לו את האמת?

מצד אחר, אם תגיד לו, אולי הוא יירד מהעניין ויפסיק לחשוב שהוא שילוב של אייל שני וחיים כהן. מצד שני, מי שמך להעיב ביד ביקורת, כשהמנה היחידה שאתה יודע להכין היא מנה חמה. ואולי הוא דווקא ישתפר בהמשך הדרך? אולי גם השפים הגדולים התחילו פעם ושרפו חביתות וסטייקים, אבל בזכות עבודה קשה וחברים סבלנים ושקרנים – הם השתפרו והגיעו לאן שהגיעו. בקיצור, מומלץ לא לדחוף את האף לאן שלא צריך, ולזכור שהאמת היא אובייטיבית.

מי מאיתנו לא

שיקר כשהווייז התריע ברמזור שאין להקליד בזמן הנסיעה, וכתב "איני הנהג"? מי לא איחר לפגישה וטען ש"היו פקקים בדרך", למרות שהוא הגיע ברגל

ואיחר כי הוא לא התעורר מהשנ"צ? מי לא הגזים כשסיפר איזה סיפור שקרה לו, רק כדי שהסיפור יישמע טוב יותר ממה שקרה באמת? מי לא קנה טלוויזיה וביקש שירשמו לו בחשבונית שזה "ציוד משרדי", כאילו לאינסטלטור יש משרד. לשקר יש יתרונות רבים על פני האמת. ראשית, השקר מאמן את המוח היצירתי שלנו. הוא מאפשר לך לשחרר את הדמיון, ליצור סיפורים מרגשים בכישרון של מספר סיפורים אמון. למה להיות חיים מונוטוניים כשאפשר לייפות אותם בהרפתקאות שלא קרו מעולם, במעללי גבורה שלא אתה ביצעת ובסיפורי אהבה ברמה של ולנטינו?

בעולם שבו העיקר הוא להיות ייחודי, משפיען, צינין, בליין ויוניקורן, ושבו הכי חשוב זה להראות כמה כיף לך בסטורי, כמה אתה נראה טוב, מבלה טוב והחיים שלך הם חלום ברמה של ביונסה – אפילו כשאתה פקח חניה בעיירה בבולגריה – להיות שקרן יכול לתרום המון למרד הפופולרי לריות שלך. נכון שאם אתה נתפס ונחשף תמצא את עצמך מושפל בכיכר העיר, אבל כמו שאמר טונוה: גם זה יעבור. ואחרי תקופה תוכל להמשיך לשקר בכיף.

אם נקלעת לשיחה

משעממת במיוחד באיזה קוקטייל פארטי, עם אנשים שלא תפגוש יותר לעולם, שקר יכול לעזור לך להפליג לעולמות דמיוניים והרבה יותר מעניינים מהחיים המשעממים שלהם ושלך. תוכל לספר להם שאתה מדען שהמציא את דוד השמש, מאלף אריות או יוצא עם קים קרדשיאן, וככה גם העברת את הזמן בכיף וגם אם יעלו עליך – לא ייגרם שום נזק. מקסימום יגידו שאתה שקרן. מחבר מאמר זה אינו מקבל אחריות לכל השלכות מצערות שעוללות לנבוע מיישום היתרונות שהוזכרו לעיל. השתמש בשקרים בוהירות, על אחריותך בלבד, ואם תגיד שעשית את זה בהשפעת הטור שלי – אני אשקר ואגיד שמעולם לא כתבתי אותו. שיחתך חשובה לנו, אין כפל מבצעים והכל בכפוף לתקנון.